KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO
NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI PIOTROWICE ŚWIDNICKIE

2. Czas powstania

XIII w.

3. Miejscowość

PIOTROWICE ŚWIDNICKIE

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **ŚWIDNICKI**

gmina: JAWORZYNA ŚLĄSKA

6. Współrzędne geograficzne

50°56'03"N 16°27'42"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

9. Materiały graficzne

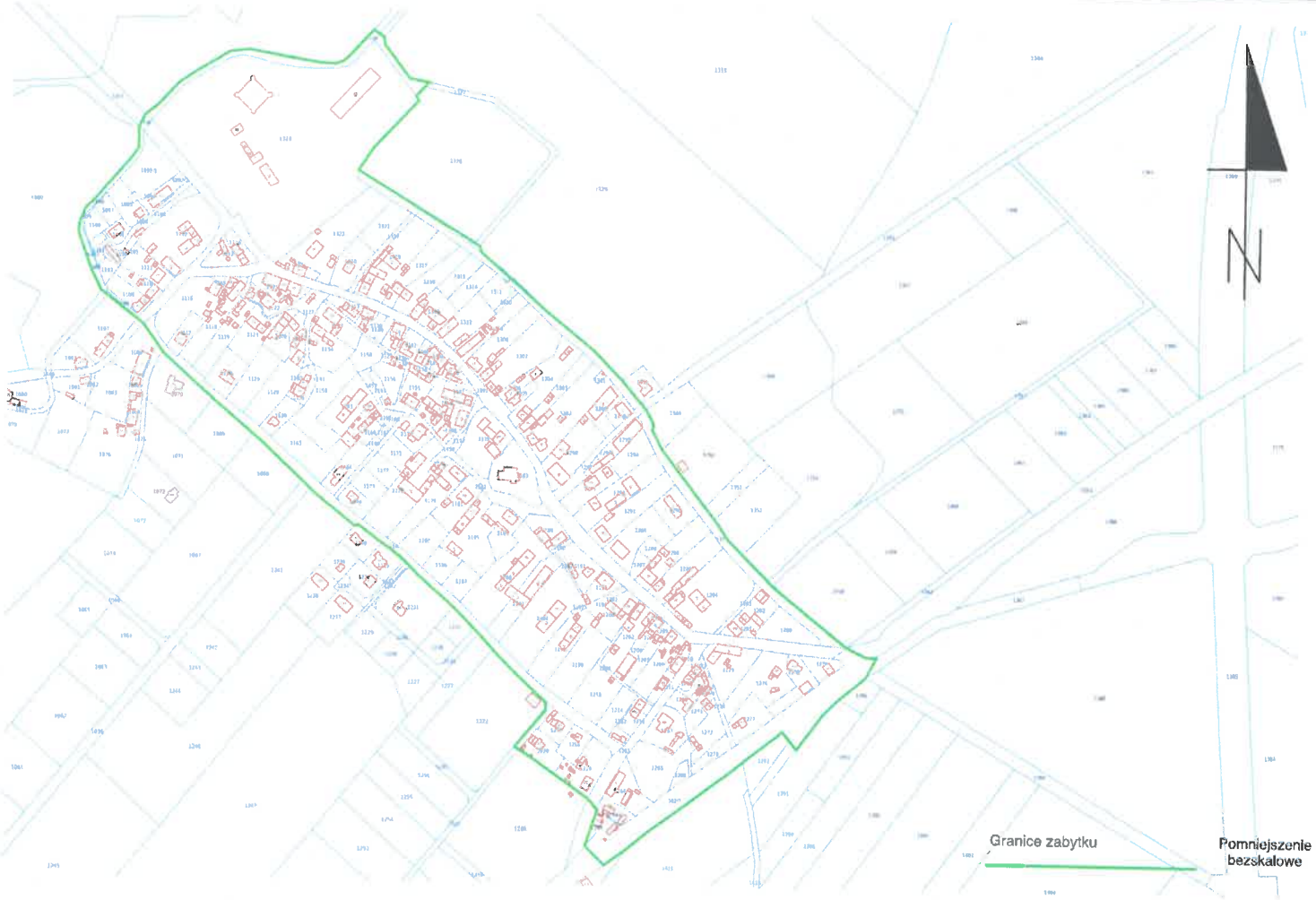

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Petri villa* (1198 r.), *Peterwitz* (1266 r.), *Petrowicz* (1305 r.), *Peterwicz* (1555 r.), *Peterwitz* (1667 r.), *Peterwitz* (do 1945 r.), *Piotrowice* (1945 r.), *Piotrowice Świdnickie* (1947 r.).

HISTORIA:

Piotrowice Świdnickie powstały jako osada słowiańska, wzmiankowana już w latach 1198–1201 r. W połowie XIII w. wieś przeniesiono na prawo niemieckie. Wówczas też w miejscowości wzmiankuje się już istnienie kościoła parafialnego. Powierzchnia nowo lokowanej wsi wynosiła wówczas 35 łanów. Istniało tu także dziedziczne sołectwo. Miejscowe dobra dość często zmieniały właścicieli i tak w 1399 r. były w posiadaniu Anthoniusa von Schwenfelda. W 1402 r. stały się własnością braci von Schellendorf. Wówczas też na terenie wsi wyróżnia się dwa majątki – Dolny i Górny, znajdujące w rękach różnych właścicieli. Połączenie majątków nastąpiło w 1571 r., kiedy całość stała się własnością Jakoba von Zedlitza. W XVI w. znacznie przebudowano miejscowy kościół w duchu renesansu, zaś od 1590 r. prowadzono prace nad budową nowej, renesansowej siedziby rycerskiej – obronnego dworu, zachowanego do dziś. Piotrowice Świdnickie uległy znacznemu zniszczeniu w trakcie trwania wojny 30-letniej. W XVIII wieku jako właścicieli wsi wymienia się rodziny von Buddenbrock (1745–1770) i von Burghauss-Pfeil (od 1775), której przedstawiciele posiadali miejscowe dobra aż do 1938 r. W 1746 r. na terenie wsi powstała pierwsza, prowizoryczna świątynia ewangelicka. W 1785 r. miejscowość liczyła 390 mieszkańców, w tym 10 kmieci, 34 zagrodników i 6 chałupników. W 1830 r. Piotrowice Świdnickie liczyły 521 mieszkańców, w tym 17 katolików. We wsi znajdowało się 61 domów, dwór z folwarkiem, szkoła katolicka oraz działająca cegielnia. W latach 1880–1883 wzniesiono nowy, neogotycki kościół ewangelicki, który został rozebrany w latach 50. XX w. W ostatnich latach w krajobrazie wsi pojawia się nowa zabudowa jednorodzinna, jednak historyczny układ ruralistyczny miejscowości jest nadal dobrze czytelny. W krajobrazie architektonicznym miejscowości dominuje zespół dworski oraz wieża kościoła katolickiego.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

24 czerwiec 2023 r. Kamil Pawłowski

Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	PIOTROWICE ŚWIDNICKIE	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	JAWORZYNA ŚLĄSKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI PIOTROWICE ŚWIDNICKIE	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA
3. Powiat	ŚWIDNICKI		POSTULATY KONSERWATORSKIE
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		ŹRÓDŁA I LITERATURA

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie wieży kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego jako dominanty krajobrazowej wsi;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza na terenie założenia dworsko-parkowego;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- Nowotny S., *Leksykon historii wsi powiatu świdnickiego do 1945 r.*, Świdnica 2018.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, *Masyw Ślęży, Równina Świdnicka, Kotlina Dzierżoniowska*, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt, *Schweidnitz*, [1856 r.], Königliche Preussische Landesaufnahme.
- Messtischblatt, *Streigau 2951*, 1889 r.

24 czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski